

Kvalifikacioni ispiti i napredovanje u redovnom studiju na Fakultetu političkih nauka u Zagrebu

Dr Nada Gollner

U nastojanju da se kvalitet studenata poboljša, fakulteti su — za neke kategorije kandidata koji se žele upisati u prvi semestar — propisali ispite provjeravanja znanja, sposobnosti itd. To su kvalifikacioni i prijemni ispiti. Prve uglavnom polažu kandidati koji su škole drugoga stupnja, tj. gimnaziju ili one stručne škole za koje visokoškolska ustanova utvrdi da su prema njezinim specifičnim potrebama »odgovarajuće«, završili s dobrim i dovoljnim uspjehom. Prijemne pak ispite treba da polažu kandidati koji su završili tzv. »neodgovarajuću« školu drugoga stupnja ili je uopće nisu završili.

Dok na nekim fakultetima, kao npr. na Medicinskom, ti ispiti, uz nastojanje da se podigne kvalitet, imaju još i cilj da se zbog ograničenih kapaciteta putem selekcije smanji broj studenata, dotle kod drugih osnovni cilj predstavlja upravo tendencija da se podigne nivo kvaliteta studenata. Među ove se ubraja i Fakultet političkih nauka.

Težište je ovoga rada na analizi rezultata koje su studenti postigli na kvalifikacionim ispitima te na njihovom napredovanju u studiju. Usporedbom u napredovanju onih koji su se upisali bez polaganja toga ispita i onih koji su ga polagali, vidjet će se da li je i u kojoj je mjeri opravdano kandidatima koji su razne škole — uglavnom s raznim kriterijima ocjenjivanja — završili s odličnim ili vrlo dobrim uspjehom dozvoliti upis bez polaganja ikakvog ispita. Koristit će se podaci samo o redovnim studentima. Izvanrednima studentima je omogućen upis na ovom Fakultetu tek školske 1965/66. Prijemni će se ispiti samo napomenuti da bi se dobila kompletna slika o broju kandidata kojima je omogućeno da se upišu nakon polaganja toga ispita. Oni naime obuhvaćaju vrlo mali broj kandidata.

Godine 1962. — a tada je Fakultet političkih nauka osnovan — nije sistem kvalifikacionih i prijemnih ispita bio u našoj zemlji tako razrađen kao danas. Zbog toga se nije moglo postupati po nekim utvrđenim principima, za razliku od sadašnje situacije kad već u vezi s tim ispitima postoji izvjesno iskustvo. Za upis u I semestar školske godine 1962/63. prijavilo se Fakultetu političkih nauka 258 kandidata. Njima 224 bio je odobren upis bez ikakvih uvjeta, dok su ostali bili upućeni na polaganje ispita koji bi odgovarao današnjem prijemnom ispitu. Od 34 kandidata 12 je odustalo, 22 su pristupila, a 6 kandidata je položilo ispit.

Iduće školske godine, tj. 1963/64. već se tačno izdiferencirao pojam kvalifikacionih i prijemnih ispita te utvrdili uslovi kojima kandidati treba da udovolje. U tabeli koja slijedi daju se podaci o broju kandidata koji su pristupili kvalifikacionom ispitu kao i o postignutim rezultatima za posljednje tri školske godine, tj. 1963/64, 1964/65. i 1965/66. Pri tom se vodi računa o spolu kandidata, o prethodnoj školi kao i o tome da li se ona nalazi u Zagrebu ili van njega.

Tabela 1. Broj kandidata koji su pristupili i položili kvalifikacioni ispit po generacijama, spolu, te vrsti i mjestu završene škole

KATEGORIJE		1963/64.			1964/65.			1965/66.			
		Pristupili	Položili	Postotak kandidata koji su položili	Pristupili	Položili	Postotak kandidata koji su položili	Pristupili	Položili	Postotak kandidata koji su položili	
UKUPNO		46	29	63	41	24	59	32	26	81	
Po spolu	Muški	44	28	64	33	20	61	27	23	85	
	Zenske	2	1	50	8	4	50	5	3	60	
Po školskoj spremi	Sa gimnazijom	u Zagrebu	12	6	50	13	4	31	9	7	78
		van Zagreba	24	17	71	12	7	58	10	9	90
	Sa stručnom odgovarajućom školom	u Zagrebu	1	0	0	1	1	100	2	2	100
		van Zagreba	9	6	67	9	6	67	5	3	60
	Bez »odgovarajuće« školske spreme s položenim prijemnim ispitom		—	—	—	6	6	100	6	5	83

NAPOMENA: Podaci su izračunati za sva polja no oni u poljima s malom frekvencijom nemaju nikakve interpretativne vrijednosti.

Prema podacima iz tabele 1. vidi se da je školske godine 1963/64. kvalifikacioni ispit položilo 63 posto kandidata od onih koji su pristupili tom ispitu, da se iduće školske godine taj postotak nešto snizio (59 posto), a da je posljednje školske godine, tj. 1965/66. iznosio čak 81 posto. Ovom znatno boljem rezultatu može biti nekoliko razloga. Nekoliko je, naime, momenata moglo djelovati na tako uspješno položen kvalifikacioni ispit: Od ove se školske godine polaže kvalifikacioni samo pismeno, što je moglo u izvjesnoj mjeri utjecati na uklanjanje treme na ispitu, a time i na veću sigurnost te bolji kvalitet odgovora. Dalji razlog tolikoj razlici može biti činjenica da se na ispit prijavio manji broj, ali kvalitetnijih kandidata, premda je vjerojatnija pretpostavka da se upravo zbog znatno manjeg broja kandidata primijenio blaži kriterij. Stalo se po svoj prilici na stanovište da kvalifikacioni ispiti ne treba da budu jedina »šansa« kandidata, nego im treba dati mogućnost da i tokom studija u sistematskim i konstantnim naporima pokažu svoju marljivost i sposobnost te opravdaju povjerenje koje im je ukazano.¹⁾ U izuzetnoj i upravo »jednokratnoj« mogućnosti na kvalifikacionom ispitu može na uspjeh djelovati trenutna indispozicija, slučaj itd.

Iz usporedbe rezultata na kvalifikacionim ispitima po spolu ne može se mnogo zaključiti zbog male frekvencije — uvijek ispod deset — kandidatkinja. Slično je i sa komparacijom kandidata prema prethodno završenoj školi zbog malog broja onih koji su završili tzv »odgovarajuću« stručnu školu. Može se, međutim, usporediti uspjeh kandidata prema lokaciji gimnazije, tj. da li su je završili u Zagrebu ili izvan Zagreba. Trend uspjeha — po generacijama — onih sa završenom gimnazijom bez obzira na lokaciju poklapa

1) Da bi se ta hipoteza verificirala, bilo bi zanimljivo pratiti uspjeh u studiju tih kandidata te ga usporediti s uspjehom onih koji su kvalifikacioni ispit polagali i pismeno i usmeno, odnosno po event. strožem kriteriju.

se s općim trendom rezultata koji je prije iznesen i koji pokazuje visoki porast u posljednjoj školskoj godini. No vrlo je zanimljiva činjenica da su — unutar tog općeg trenda — bolje na ispitu uspijevali kandidati koji su završili gimnaziju van Zagreba. Tako je školske godine 1963/64. položilo za 21 posto kandidata s gimnazijom van Zagreba više nego onih s gimnazijom u Zagrebu, 1964/65. čak sa 27 posto više, a posljednje školske godine za 12 posto više. Nije moguće bez posebnog ispitivanja ustanoviti koji su tome razlozi. Bilo bi, međutim, zanimljivo utvrditi da li su se možda zagrebački gimnazijalci odlučili na upis na ovaj Fakultet tek nakon izvjesnog »lutanja« nakon što su odbijeni na drugim fakultetima, te da li su gimnazijalci van Zagreba došli direktno na ovaj studij. Činjenica je, naime, da kandidati u Zagrebu imaju više mogućnosti za izabiranje. Ipak se ne smije zaboraviti da i izvan Zagreba ima dobrih gimnazija i nastavnika.

Kao što je prije istaknuto, osnovni je cilj i smisao kvalifikacionih ispita da Fakultet dobije što kvalitetnije studente te da time osigura što veći uspjeh svoje nastavne djelatnosti, tj. pravovremeno diplomiranje. Da bi se vidjelo da li je ta svrha postignuta, važno je pratiti napredovanje u studiju tih studenata, tj. njihov prelaz iz semestra u semestar. Tabela 2. obuhvaća napredovanje studenata Fakulteta generacije 1963/64. i 1964/65. koji su polagali kvalifikacioni ispit, i to prema vrsti škole koju su prethodno završili kao i prema tome da li se ona nalazi u Zagrebu ili van njega. Zbog malog broja studentica u tabeli se neće vršiti analiza po spolu.

Praćenje napredovanja studenata pri prelazu iz semestra u semestar može se provesti na dva načina: na osnovu broja upisanih u prvi semestar i na osnovu broja upisanih u drugi semestar. Svaki od ovih načina ima svoga opravdanja te ih se stoga može usporedo promatrati i na osnovu oba od njih izvoditi zaključke. Ako se prati upis studenata u ostale semestre na osnovu broja upisanih u prvi semestar, dobije se slika odnosa prema broju studenata koji su bili pušani u samom početku neke školske godine, tj. u njezin prvi semestar. Na tome se, međutim, ne može zadržati nego treba uzeti u obzir odnose upisanih studenata na osnovu broja upisanih u drugi semestar. Razlozi su za to slijedeći: Pri prelazu, naime, iz prvoga u drugi semestar dolazi do spontanog smanjenja broja studenata. Ono je uvjetovano različitim uzrocima. Neki se studenti prebrzo odlučuju za studij, a da se nisu dovoljno informirali o specifičnostima i samoga studija i same struke, odnosno zvanjima kojima bi trebalo posvetiti čitav život. Drugo, na studij se upisuju nakon što drugdje nisu uspjeli pa je stoga i njihov interes za taj studij vrlo problematičan. Poneko se čak i upisuje jedino zbog dječjeg dodatka itd.

Kako dakle na smanjenje broja upisanih studenata u drugi semestar djeluju razlozi koji često nisu povezani sa režimom studija, jer osim nekoliko kolokvija nema težih uvjeta za prelaz iz prvoga u drugi semestar, uspoređivanje broja studenata na bazi broja upisanih studenata u drugi semestar ima svog opravdanja.

Upis pak u treći semestar, tj. u drugu godinu studija, već je uvjetovan polaganjem nekih ispita. Broj dakle upisanih u treći semestar pada iz drugih razloga nego onaj upisanih u drugi semestar, tj. zbog neudovoljavanja uvjetima.

Kako se vidi iz tabele 2, str. 165, ove tendencije na Fakultetu političkih nauka ipak nisu veoma oštro izražene. To se pogotovo očituje u generaciji 1964/65. gdje je relativno malo studenata koji su polagali kvalifikacioni ispit. U prvoj od ovih generacija iz prvog u drugi semestar prešlo je 86 posto studenata a u drugoj generaciji 94 posto.²⁾ Taj se postotak pri prelazu iz drugoga u treći semestar naglije ruši tako da u prvoj generaciji iznosi 69 a u drugoj 72 posto. Ako se, međutim, taj odnos promatra na bazi broja upisanih u drugi semestar, tj. onda kad su »razočarani« studenti uglavnom otpali, slika je drugačija: u treći je semestar prešlo 80 posto studenata generacije 1963/64. i 76 posto generacije 1964/65.

2) Ovdje se a i u daljnjem tekstu verbalna deskripcija i interpretacija tabela daje zbog bolje mogućnosti uspoređivanja u postotnim pokazateljima premda se oni zbog preglednosti, odnosno malog broja podataka ne daju u samoj tabeli.

Prva generacija koja se ovdje prati, tj. oni studenti koji su se u prvi semestar upisali školske godine 1963/64, može se promatrati i pri prelazu u dalje semestre. Od broja upisanih u prvi semestar, prešlo je u četvrti semestar 66 posto, a u peti 41 posto. Broj se upisanih već nakon prve polovine studija, tj. pri upisu u treću godinu studija, smanjio dakle na samo dvije petine, odnosno ako se prati na bazi upisa u drugi semestar za preko jedne polovine.

Tabela 2.
Napredovanje studenata koji su polagali kvalifikacioni ispit
po generacijama te vrsti i mjestu završene škole

Generacija	Semestar		I			II			III			IV			V		
	Školska sprema	Mjesto škole II stupnja	Gimnazija	Stručna škola	Ukupno	Gimnazija	Stručna škola	Ukupno	Gimnazija	Stručna škola	Ukupno	Gimnazija	Stručna škola	Ukupno	Gimnazija	Stručna škola	Ukupno
1963/64.	U Zagrebu		5	—	5	5	5	5	4	—	4	4	—	4	1	—	1
	Van Zagreba		18	6	24	14	6	20	11	5	16	11	4	15	7	4	11
	Ukupno		23	6	29	19	6	25	15	5	20	15	4	19	8	4	12
1964/65.	U Zagrebu		2	1	3	2	2	4	1	2	3						
	Van Zagreba		9	6	15	9	4	13	8	2	10						
	Ukupno		11	7	18	11	6	17	9	4	13						

Do te su situacije mogli dovesti razni razlozi. Osim već navedene nedovoljne informiranosti o studiju te gubitka izvjesnih ionako neosnovanih iluzija o dalekim i sjajnim perspektivama koje se otvaraju studentu kad završi ovaj Fakultet, postoje vjerojatno i drugi podjednako značajni razlozi. Može se pretpostaviti da dosta vidno mjesto zauzimaju nedovoljno razvijene radne navike, a osobito vještina samostalnog rada i učenja kakva je nužna na visokoškolskoj razini.

skom studiju. U radu na eliminiranju tog nedostatka, tj. pri organizaciji »prihvata« novih studenata, njihovog uvođenja u studij trebao bi, uz nastavnike, značajnu ulogu imati i Savez studenata.

Tabela 2. također prikazuje napredovanje studenata sa završenom gimnazijom i stručnom školom, i to prema lokaciji. Međutim, analizu i interpretaciju podataka o onim studentima koji su završili školu u Zagrebu ne bi bilo opravdano vršiti zbog male frekvencije tih studenata.

Prema tome uspoređivat će se napredovanje samo onih studenata obiju generacija koji su završili školu van Zagreba.

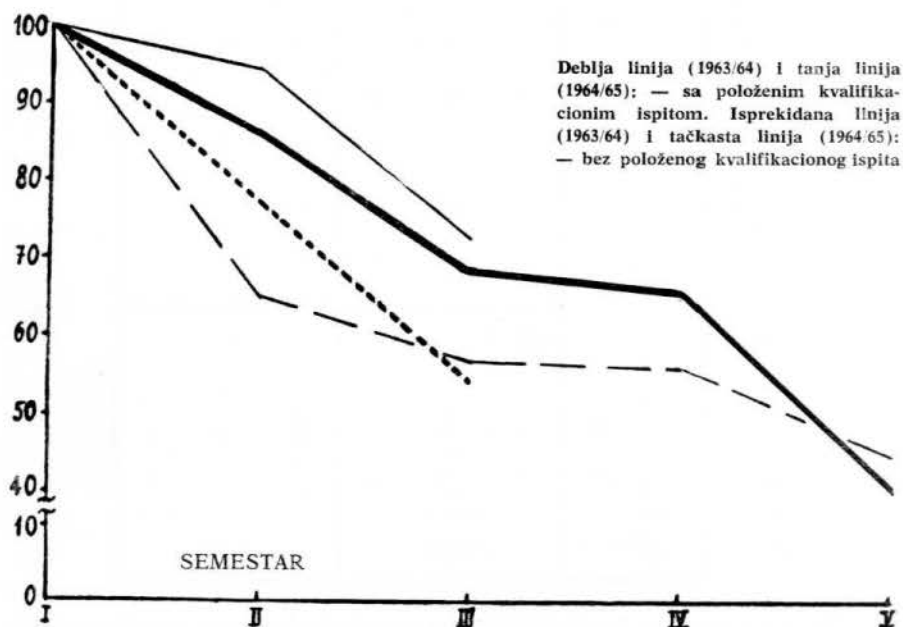
Studenti obiju generacija uglavnom su podjednako uspjeli prijeći iz prvoga u drugi semestar (83 posto generacija 1963/64, odnosno 80 posto generacija 1964/65), kao i iz drugoga u treći semestar (obje generacije sa 67 posto).

Studenti prve generacije su u nešto smanjenom postotku upisali četvrti semestar, tj. 62 posto na bazi prvog semestra, no taj broj naglo pada pri upisu u peti semestar (46 posto).

Rezultati kvalifikacionih ispita koji su ovdje prikazani ne dokazuju ujedno i njihovu efikasnost i svrsishodnost. Postoje naime mnogi prigovori na formu i sadržaj visokoškolskih kvalifikacionih ispita. Detaljna bi razrada te problematike predstavljala predmet posebne studije no u izvjesnoj se mjeri može pristupiti verifikaciji opravdanosti kvalifikacionih ispita pomoću usporedbe uspjeha u studiju onih koji su ih polagali te onih koji ih nisu polagali jer su školu drugoga stupnja završili s odličnim ili vrlo dobrim uspjehom.

Grafikon 1. prikazuje prelaz obiju generacija na bazi broja upisanih u prvi semestar (= 100 posto).

Napredovanje u studiju s obzirom na polaganje kvalifikacionih ispita
Sa položenim kvalifikacionim ispitom

Grafikon pokazuje nekoliko zanimljivih činjenica. Studenti naime obiju generacija koji su polagali kvalifikacioni ispit ne napuštaju studij pri prelazu iz prvoga u drugi semestar u tolikom broju (86 i 94 posto) kao što to čine oni koji su imali mogućnost da se upišu bez polaganja ikakvog ispita

(65 i 76 posto). Tome je po svoj prilici razlog što su oni studenti koji su se već odlučili da se podvrgnu naporu polaganja kvalifikacionih ispita i sam studij ozbiljnije shvatili nego oni koji su se upisali bez polaganja a koji su zahvaljujući svom odličnom ili vrlo dobrom uspjehu u školi drugoga stupnja imali mogućnost da se kasnije upišu na koji drugi fakultet. Ta situacija, međutim, potiče na razmišljanje ne bi li možda bilo opravdano i svrsishodno i ne bi li pozitivno djelovalo na podizanje kvalitete studija, postaviti zahtjev da se svi studenti bez obzira na uspjeh postignut u prethodno završenoj školi podvrgnu kvalifikacionim ispitima: to više što je poznato da sve odlične ili sve vrlo dobre ocjene nemaju istu »težinu«. Naučno je naime već utvrđena činjenica da se znatno razlikuju kriteriji za ocjenjivanje istoga stupnja u raznim školama i to ne samo raznih gradova nego i istoga grada. Stoga jednake ocjene na završnom ispitu u učenika koji dolaze iz različitih škola ne moraju značiti da oni na studij donose isti stupanj savladanog gradiva škole drugoga stupnja.

Grafikon nadalje, uz ostalo, pokazuje da je pad napredovanja studenata generacije 1963/64. koji nisu polagali ispit znatno usporen između drugog i trećeg semestra što se u onih koji su ga polagali opaža tek između trećeg i četvrtog semestra. Ponovni se pad za obje grupe studenata uočava između četvrtog i petog semestra. Pri tome je sada postotak onih koji nastavljaju studij već nešto viši u onih koji nisu polagali nego u onih koji su polagali. Bit će stoga vrlo zanimljivo pratiti tu generaciju pri upisu u ostale semestre i vidjeti dalji trend.

Problematika kvalifikacionih ispita predstavlja, dakako, samo jedan od aspekata problematike upisa na Fakultet. Stoga, nakon što je obrađen uspjeh studenata na kvalifikacionim ispitima te dalje napredovanje studenata koji su taj ispit polagali, u slijedećoj se tabeli iznosi struktura sviju upisanih studenata prema načinu upisa, po školskim godinama.

Tabela 3. Upisani studenti u prvi semestar

Školska godina	Novoupisani bez kvalifikacionog i prijemnog ispita		S položenim ispitom				Ponavljači		Ukupno upisanih	
			kvalifikacionim		prijemnim					
	Broj	Postotak	Broj	Postotak	Broj	Postotak	Broj	Postotak	Broj	Postotak
1962/63.	224	97	—	—	6	3	—	—	230	100
1963/64.	149	80	28	15	4	2	5	3	186	100
1964/65.	129	70	24	13	6	3	25	14	184	100
1965/66.	91	71	21	16	5	4	11	9	128	100

Iz tabele se vidi da broj upisanih studenata neprekidno pada: u odnosu na 230 studenata koliko ih je bilo upisano školske godine 1962/63. on se u posljednjoj školskoj godini, tj. 1965/66. smanjio za više od stotinu studenata.³⁾ Ta činjenica, međutim, ne bi trebala biti zabrinjavajuća ukoliko su se sada upisali studenti koji realnije gledaju na ovaj studij i ne pothranjuju, kao neki njihovi prethodnici, bestemeljne nade o nekim ekskluzivnim zanimanjima za koja ih — po njihovu mišljenju — predestinira već i sama činjenica što studiraju Fakultet političkih nauka. Ostali, međutim, podaci iz te tabele na žalost ne potvrđuju tu pretpostavku.

3) To se odnosi samo na redovne studente. Međutim, ako se uzme u obzir upisanih 54 izvanredna studenta — a tima je upis dopušten od školske godine 1965/66. — onda je ta razlika manja.

Broj onih koji su se upisali bez polaganja kvalifikacionih i prijemnih ispita, dakle onih koji su na završnom ispitu u školi drugoga stupnja ocijenjeni odlično ili vrlo dobro, pada također iz godine u godinu. Iako se već prije ukazalo na izvjesnu relativnost i nepouzdanost srednjoškolskih ocjena, ipak je za Fakultet povoljnije da ima veći broj studenata koji su školu drugoga stupnja završili sa odličnim ili vrlo dobrim uspjehom. No upravo se broj tih studenata smanjuje što ukazuje na činjenicu da Fakultet nakon kratkotrajne faze tzv. »konjunktturnog« fakulteta, zbog čega je i uspio da okupi velik broj studenata sa odličnim i vrlo dobrim ocjenama, treba da pomalo računa i sa negativnom selekcijom studenata, tj. onih koji su se prije upisa na ovaj Fakultet pokušali možda drugdje upisati pa su odbijeni zbog slabijih ocjena ili nisu uspjeli na kvalifikacionom ispitu i sl. Ipak usprkos tomu ostaje kao pozitivna činjenica koja se vidjela iz grafikona: u peti semestar upisao se gotovo isti postotak studenata koji jesu i onih koji nisu polagali kvalifikacioni ispit.

Što se tiče upisa na osnovu prijemnog ispita, treba naglasiti da je broj onih koji su se upisali sa kvalifikacionim ispitom nekoliko puta viši (13 do 16 posto) nego onih koji su se upisali s prijemnim ispitom (2 do 4 posto).⁴⁾

U vezi s problematikom ponavljača prve godine ističe se činjenica da je od tri posto u školskoj godini 1963/64. taj broj u idućoj školskoj godini porastao čak na 14 posto. No tendencija padanja toga postotka u posljednjoj školskoj godini, kad iznosi 9 posto, ukazuje na sporadičnost te pojave.⁵⁾

Osim broja upisanih u prvi semestar zanimljiv je također i ukupni broj svih upisanih u pojedine školske godine. U slijedećoj tabeli daju se ti podaci razrađeni po spolu.

Tabela 4. Upisani studenti u sve godine studija po spolu

Semestar	I			III			V			VII			Ukupno upisanih u zimskim semestrima		
	Muški	Zenski	Ukupno	Muški	Zenski	Ukupno	Muški	Zenski	Ukupno	Muški	Zenski	Ukupno	Muški	Zenski	Ukupno
1962/63.	189	41	230	—	—	—	—	—	—	—	—	—	189	41	230
1963/64.	144	42	186	94	20	114	—	—	—	—	—	—	238	62	300
1964/65.	131	53	184	83	34	117	87	17	104	—	—	—	301	104	405
1965/66.	86	42	128	82	30	112	60	26	86	69	13	82	297	111	408

Kao što se vidi iz tabele, broj se studenata svake godine povećava s prirastom novih studenata upisanih u prvu godinu studija. Uz to školske je godine 1965/66. osim 408 redovnih studenata, bilo upisano i 54 izvanredna studenta.⁶⁾ Opaža se također i povećan interes studentica za studij na ovom

4) Na prijemne ispite su šk. godine 1962/63. pristupila 22 kandidata a položilo 27 posto (6), 1963/64. pristupilo 14 a položilo 28 posto (4), 1964/65. pristupilo 14, a položilo 43 posto (6), a 1965/66. pristupilo 10 (redovnih) od čega ih je položilo 50 posto (5).

5) Nezavisno od podatka iz tabele daju se zbog ilustracije podaci o broju ponavljača u trećem semestru školskih godina: 1963/64. — 10, 1964/65. — 7, 1965/66. — 21.

6) U broju upisanih u posljednju školsku godinu posebno upada u oči činjenica što ima prilično veliki broj uvjetno upisanih. Tako je od 112 studenata upisanih u drugu godinu 62 posto, tj. njih sedamdeset upisalo uvjetno. Od tih sedamdeset 71 posto (50) ih je na dan 19. 11. 1965. imao po dva nepoložena ispita. Od 86 studenata upisanih u treću godinu čak ih je 83 posto (71) upisalo uvjetno, a od toga 79 posto (56) sa dva nepoložena ispita. U četvrtoj godini je situacija nešto bolja. Od 82 studenta 66 posto (54) ih je upisalo uvjetno no od toga također 74 posto s dva nepoložena ispita. Kako se međutim od iduće

Fakultetu. Dok je školske godine 1962/63. bilo upisano 18 posto studentica, 1963/64. 21 posto, 1964/65. 26 posto, dotle se taj broj školske godine 1965/66. popeo na 27 posto od ukupnog broja upisanih.

Dok je u tabeli 3. prikazan pregled napredovanja studenata prema tome da li su ili nisu polagali kvalifikacioni ispit, u sljedećoj se tabeli napredovanje studenata prikazuje na bazi strukture studenata tzv. »čistih generacija«⁷⁾ prema prethodno završenoj školi. Time se dobiva potpunija slika dinamike njihovog napredovanja.

Tabela 5.

Napredovanje studenata čistih generacija prema prethodnoj školskoj spremi

Čista generacija	Godina studija	S gimnazijom	S stručnim («odgovarajućim») školama	S »neodgovarajućim« školama II stupnja	Bez škola II stupnja	UKUPNO
1962/63.	I	160	65	3	2	230
	II	80	31	2	1	114
	III	71	30	2	1	104
	IV	57	23	2	1	83
1963/64.	I	119	57	1	3	180
	II	64	40	1	2	107
	III	52	26	1	2	81
1964/65.	I	104	50	—	5	159
	II	65	21	—	5	91
1965/66.	I	80	29	1	4	114

Upis studenata generacije 1962/63. može se pratiti kroz sve četiri godine. U četvrtu se godinu studija upisalo — na bazi prvog semestra — 36 posto studenata, dakle tek nešto više od trećine. Čak ako se taj broj promatra i sa stanovišta broja upisanih u drugi semestar, u četvrti se semestar ipak upisalo samo 48 posto, tj. niti polovina.

Osim praćenja po godinama studija zanimljivo je pratiti napredovanje čistih generacija i u početnim semestrima. Kako, međutim, u podacima napredovanja ostalih nema nekih upadnih momenata, osim u onih sa završenom gimnazijom, to će biti iznijeti podaci samo za ove posljednje.

Iz iznesenih se podataka o prelazu gimnazijalaca u drugi semestar vidi da ih u generaciji 1962/63. i 1964/65. oko trideset posto, a u generaciji 1963/64. čak niti 43 posto nije počelo ozbiljno studirati. Ovakva pojava ukazuje na potrebu da bi se učenicima dok još pohađaju gimnaziju — pa i ostale vrste škola — trebalo objašnjavati karakter studija Fakulteta, mogućnosti i izgleda za zaposlenja diplomiranih studenata itd.

Uz navedene kategorije upisanih studenata treba napomenuti još i onu koja se odnosi na broj studenata iz drugih republika. Taj je naime podatak zanimljiv sa stanovišta njihovog zaposlenja jer će se oni iako diplomiraju

školske godine ukida mogućnost uvjetnog upisa te će postojati samo uobičajeni upis, to će i taj problem biti skinut s dnevnog reda a studenti vjerojatno ozbiljnije i upornije studirati.

7) »Čistu generaciju« predstavljaju svi studenti koji su neke školske godine po prvi put upisali prvi semestar. Ponavljači se ovdje ne ubrajaju jer im to nije prvi upis u odnosni semestar.

u SR Hrvatskoj vjerojatno željeti zaposliti u svojim republikama. Stoga će slijedeća tabela prikazati u kojim se omjerima kreću i ti odnosi.

Iz podataka se vidi da se broj studenata iz drugih republika kreće oko jedne petine od ukupnog broja studenata.

Tabela 6.

Napredovanje gimnazijalaca u početnim semestrima

Čista generacija		S e m e s t a r		
		I	II	III
1962/63.	Broj upisanih	160	112	80
	Postotak od broja upisanih u I semestar	100	70	50
1963/64.	Broj upisanih	119	68	64
	Postotak od broja upisanih u I semestar	100	57	54
1964/65.	Broj upisanih	104	80	65
	Postotak od broja upisanih u I semestar	100	77	62

Tabela 7.

Studenti iz drugih republika po školskim godinama

Školska godina	1962/63.	1963/64.	1964/65.	1965/66.
Ukupno upisanih	230	300	405	408
Od toga iz drugih republika (u postotku)	34 (15)	72 (24)	91 (22)	76 (19)

Zaključak

Na osnovu razmatranja rezultata kvalifikacionih ispita, upisa i napredovanja studenata počevši od školske godine 1962/63. tj. od vremena kad je Fakultet političkih nauka u Zagrebu osnovan kao i problema koji se u vezi s unapređivanjem studija na tom Fakultetu pojavljuju moglo bi se zaključiti slijedeće:

— da je potrebno održavati visnu kriterija na kvalifikacionim odnosno prijemnim ispitima, kako ne bi zbog upisivanja studenata sa manjim predznanjem odnosno nižim intelektualnim sposobnostima došlo do prilagođavanja nastave tom nivou i tako pao nivo studija;

— da bi svi kandidati prijavljeni za upis trebali polagati kvalifikacione ispite, kako ne bi uspjeh u školi durgoga stupnja koji nije garancija neophodnog nivoa omogućio upis bez polaganja; to bi udovoljavalo i principu ekonomičnosti jer su troškovi kvalifikacionih ispita po pojedinom studentu neusporedivo niži nego troškovi studija;

— da se prosvjetnim organima ukaže kako na nedovoljno razvijanje radnih navika i organizacije vlastitog rada učenika u školama drugoga, pa čak i prvoga stupnja, tako i na potrebu strožih zahtjeva na završnim ispitima u školama drugoga stupnja kako bi njihovi učenici dolazili bolje pripremljeni na studij;

— da se organizira informiranje o karakteru studija, o mogućnostima i izgledima za zaposlenje još u školama drugoga stupnja, pri čemu bi vidnu ulogu mogao imati Savez omladine pojedine škole; na taj bi se način moglo djelovati da smanjenje broja studenata u početnim semestrima studija ne bude tako intenzivno;

— da u studenata prve godine, dok je još nedovoljno razvijanje radnih navika u prethodnom školovanju, treba razvijati radne navike te osobito vještinu samostalnog rada i učenja kakvo je svojstveno polaznicima visokoškolskih ustanova a koje se bitno razlikuju od tipa učenja u prethodnim školama. Organiziranje prihvata novih studenata i njihovo uvođenje u studij treba uz nastavnike povjeriti organizaciji Saveza studenata Fakulteta.